

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Interview met: Jack de Vries

Bytyçi, D.; Spruit, J.

Citation

Bytyçi, D., & Spruit, J. (2021). Interview met: Jack de Vries. *Bestuurskundige Berichten*, 36(1), 28-31. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212651>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212651>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Interview met: Jack de Vries

Jack de Vries stond bekend als de meeste gevreesde spindoctor van het Binnenhof gedurende zijn tijd bij het CDA. Als politiek assistent van Balkenende stond hij onder journalisten bekend als de ‘schaduwpremier’. Als staatssecretaris van Defensie was hij onder andere belast met het JSF-dossier. Nadat Balkenende-IV viel over de kwestie-Uruzgan, ruilde hij de politiek in voor het consultancy- en public affairswerk bij Hill+Knowlton Strategies Nederland en is daar de CEO.

Drenis Bytyçi & *Justin Spruit*

Jack de Vries begint met het uitleggen van het begrip ‘spinnen’, dat hij in de politiek en in zijn huidige consultancywerk veelvuldig gebruikt. “Spinnen is een vorm van proactieve communicatie, dusdanig dat je tot een betere beeldvorming komt ten aanzien van de partij,

**“Ik kan geen
banaan
rechlullen”**

de persoon of het bedrijf dat je vertegenwoordigt. Met die beeldvorming ben je wel bezig, maar belangrijk is wel dat het fact-based is. Ik kan geen banaan rechtlullen, zeg ik altijd.”

hij is gewoon zichzelf gebleven. Jan Peter was bovendien de new kid on the block, dus niet besmeurd met dingen uit het verleden. Pim Fortuyn trok natuurlijk heel erg de ruimte in het debat en wij waren eigenlijk een veilige vluchtheuvel voor mensen die wel verandering wilden, maar niet op Fortuyn wilden stemmen. Zo kon dat dus een succes worden.”

Een truc uit de oude doos die het weer eens gaat doen. “Het begint dus met authenticiteit, het imago van de man waarbij de partij en het programma moet passen. Je moet een inhoudelijke agenda hebben, je moet het momentum mee hebben, er moet een wens zijn tot

Jack de Vries beschrijft hoe hij de overgang van Jaap de Hoop Scheffer naar Balkenende als politiek leider van CDA heeft ervaren. “Destijds was er een partijvoorzitter [Marnix van Rij] die heel erg werd toegejuicht en dacht ‘oh, misschien kan ik het wel beter’, een ordinaire coup. Dat zijn altijd wel de teleurstellende momenten binnen het CDA rond de leiders. Mooie christelijke partij, maar vervolgens elkaar dolken in de rug steken. Toen Jan Peter lijsttrekker werd zei iedereen ‘ja maar, die bril, dat haar en dat pak’. Maar authenticiteit, dat is uiteindelijk de succesformule. Ik heb wel eens gezegd dat het CDA de Volvo is van de Nederlandse politiek: niet sexy, wel betrouwbaar. Nou dat was Balkenende. Die was niet sexy, maar wel betrouwbaar. Dus moeten we die betrouwbaarheid benadrukken, en dus niet overnight een ander kapsel, een andere bril en een ander pak aanmeten. Daar lag een inhoudelijke agenda en Balkenende heeft zijn boek daarbovenop gelegd en

verandering en je moet zien dat je onderdeel wordt van de echte wedstrijd, namelijk de tweestrijd. Deze tweestrijd wordt vaak gevormd door de media, waarbij de verkiezingen tussen twee personen zou gaan. Dit is in het verleden gebleken bij Balkenende en Bos.” **Hier moet je je tussen zien te wringen als politiek leider. Hoe zit dat bij de aankomende verkiezingen? Dat lijkt een strijd tussen Hoekstra en Rutte te worden, volgens De Vries.**

Als leider van de CDA-campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 weet hij als geen ander hoe een succesvolle campagne wordt gevoerd. “Een van de elementen die ik noem als je campagne voert: er is verandering nodig. De stelling is nu ‘na tien jaar Rutte hebben we een verandering van leiderschap nodig in dit land’. Het moet wel duidelijk zijn wat dan jouw alternatieve agenda is, een agenda die aansluit op de zorgen die leven in de samenleving. Veel populisme en onvrede. We moeten de zorgen van mensen altijd serieus nemen, maar zorg dat je daar andere antwoorden op hebt: realistische plannen, ten opzichte van degenen die alleen maar roepen dat het waardeloos is. Je ziet natuurlijk een aantal zorgen die er al waren in de samenleving, nog voor de coronacrisis, namelijk het gevoel bij een generatie ouders ‘gaan onze kinderen het nog wel beter krijgen dan wij?’. Derk Boswijk (nummer 14 op de CDA-kieslijst) noemde het bij M ook de ‘giftige cocktail’ van studie betalen, schulden maken, zorgen om het krijgen van een baan en als ik dan eenmaal een baan heb, kan ik dan nog wel een huis kopen? Dus het gaat gewoon om basiszekerheden in het bestaan. In 2006 hadden we de drieslag welvaart, zekerheid en respect. Ik denk dat die nog steeds actueel is, mensen maken zich zorgen over ‘hoe gaat het in economische zin’, de kernvraag van waar verdient Nederland in de toekomst zijn geld nog mee? Dus dat economische verhaal, daar zit veel onzekerheid.”

“Dan de basiszekerheden. Dat kan gaan over studie, maar dat kan net zo goed gaan over pensioen. Op het pensioendossier is nu wel

“Er is verandering nodig”

wat gebeurd, ook wel met een uitkomst waarbij je je kan afvragen ‘helpt die echt de jongere generatie of de babyboom-generatie?’.

Dus op de as van de zekerheden zul je zeker iets moeten doen. Respect, als je aan mensen vraagt ‘waar maak je je zorgen over?’, dan is het de manier waarop wij met elkaar omgaan in dit land, gerelateerd aan opvoeding, veiligheid en dat soort zaken. Het gevoel van onveiligheid is toegenomen. Internationaal door terrorisme en dat soort dreigingen, maar ook gewoon door ondermijning in eigen land. Op al die assen zul je dus een veranderagenda moeten hebben.”

“Kan je alles van de overheid verwachten?”

“Wat komt daar nu bij, is een discussie over de governance, je hebt altijd een pendule van het maakbaarheidsdenken: de overheid regelt alles versus de oplossingen van de markt. Nu zie je de pendule weer teruggaan, van ja de markt is waardeloos. Maar, zeg ik dan, kan je alles van de overheid verwachten?

Kijk even naar de Belastingdienst en het UWV, volgens mij is daar ook iets mee als de overheid het allemaal zelf gaat regelen. Nou ben ik natuurlijk een CDAër, het is niet of de overheid of de markt, maar de samenwerking tussen overheid, markt én samenleving die uiteindelijk het land verder helpt.

De kernvraag van de verkiezingen moet zijn ‘gaan we Rutte de kans geven zijn eigen fouten te herstellen of kiezen we echt voor nieuwe bezems die schoonvegen?’.”

Er zijn grote verschillen tussen Balkenende en Rutte, meent De Vries. “Als je Balkenende vergelijkt met Rutte, dan was Balkenende veel meer een ideologisch gedreven premier. Hele nadrukkelijke inhoudelijke opvattingen van wat hij wilde. Zijn agenda kon hij heel goed uitwerken in de kabinetten met de VVD en D66, je merkt dat het met de Partij van de Arbeid veel meer schuurt. Rutte heeft laten zien dat hij veel makkelijker gewoon kan switchen van de PVV naar de PvdA: zo de wind waait, zo waait mijn jasje. Maar dat is ook kracht, want hij is veel meer een verbinder en kan makkelijker van standpunt wisselen dan Balkenende, die juist meer een ideoloog is en overtuigd van zijn eigen opvattingen, maar daardoor minder flexibel was. Het versnipperde landschap zoals we dat de laatste jaren hebben gezien past beter bij die bestuursstijl van Rutte dan bij het

ideologisch uitgesprokene wat Balkenende had. Je zag ook dat Balkenende-IV minder soepel ging dan de kabinetten daarvoor. Alleen, op welke manier verander je het meest in het land? Heb je wel een ideologische agenda nodig, want waar gaan we naartoe? We hebben

“... zo de wind waait, zo waait mijn jasje”

een held nodig, en ik vind dat Rutte het al die jaren knap heeft gemanaged. Hij is zeker ook in deze coronacrisis als de held opgestaan, en de vader des vaderlands. Je ziet natuurlijk wel

vaak in crises dat men zich schaaft achter de leider.”

Als oud-campagneleider heeft De Vries ook zo zijn visie op hoe de aankomende verkiezingen gevoerd gaan worden. “De hele coronacampagne heeft sowieso al zijn beperkingen om op een normale manier campagne te voeren. Dus naast free publicity en debatten, zal meer dan ooit social media en microtargeting [het online beïnvloeden van burgers via op maat gemaakte boodschappen] een onderdeel zijn van hoe deze campagne gevoerd gaat worden. En Forum voor Democratie was daar natuurlijk heel goed in, die heeft veel van zijn successen bij de Statenverkiezingen ook echt online gerealiseerd. Dus dat is al een voorbeeld van hoe dat in Nederland toch ook kan werken. Ik denk dat die hele social media nog wel meer maken dat het nog meer over de persoon gaat, met beelden en gevoel ergens bij.”

Een interview met Jack de Vries kan natuurlijk niet worden gevoerd zonder te vragen naar een mogelijke terugkeer van zijn succesnummer de ‘draai van de dag’. “Het draaipunt van de dag! Hahaha, nee je moet nooit dezelfde truc herhalen. Dat was toen natuurlijk erg gebaseerd op Bush versus Kerry in Amerika; “You said no, you voted yes”. Kerry op zo’n surfplank die dan de ene kant en dan de andere kant op gaat, een flip-flop campaign. Ja, dat paste... dat Bos toen in het zicht van de haven dacht “ik word de nieuwe premier

van Nederland” en zijn bekende Nedspaar lezing hield, waarin hij een aantal fundamentele dingen van de Partij van de Arbeid ter discussie stelde, rond de AOW, ontslagrecht en dat soort zaken. En daar zijn we toen volop in gestoken om een beeld aan te hangen, van ‘u verandert van standpunt’. En we hadden ook heel veel onderzoek gedaan om meerdere voorbeelden paraat te hebben waar de PvdA niet consistent was geweest, zodat we ook iedere dag met een nieuw voorbeeld konden komen. Dus dat frame van ‘het draaipunt van de dag’ kon alleen maar werken doordat het ook inhoudelijk geladen kon worden. En bij een Rutte zit het meer op de gebroken beloftes, denk ik.”

Een element van De Vries’ succesvolle rol als spindoctor is dat hij zelf publiciteit genereerde. “Een beetje in navolging van dat wat in Engeland gebeurde met die woordvoerder van Tony Blair, Alastair Campbell. Dan krijg je dat etiketje, dan ben je opeens dé bekendste spindoctor van Nederland. Maar dat komt ook omdat ik, van alle Hoofden Voorlichting, het meest zelf ook in de spotlight heb gestaan. Ja, je bent ervoor om iemand anders te laten schitteren en schijnen, en dat doe je primair achter de schermen.”

De ‘sultan of spin’ heeft ook enkele voorbeelden van vaardigheden die een spindoctor volgens hem dient te bezitten. “Je moet natuurlijk goed in de actualiteit zitten, weten wat er speelt in het nieuws en in de politiek, als we het even over politieke spindoctors hebben. Collectief geheugen is ook van belang, want een spindoctor doet eigenlijk “ja hallo, ze zeggen nu dit, maar in het verleden zeiden ze dat”. Je voegt ook informatie toe over je concurrent, met als bottom-line: dat moet wel fact-based zijn.”

“Ik ben niet slim, ik ben vooral handig!”

De framing van nieuws is ook iets om op te letten. “Andere twee elementen die nieuws bepalen zijn Conflict versus Human Interest. Dus op het moment dat je iets kunt vertalen naar een menselijk gezicht, dan krijgt het andere nieuwswaarde. Als ik jou in algemene termen vraag “vind je het redelijk dat er 150.000 wordt uitgegeven in een half jaar voor 1 persoon voor de medicijnen?”, dan zeg je “nou, dat vind ik een beetje veel”. Tot je dat item bij Nieuwsuur ziet, met een huilende moeder en haar kind, wat voor haar kind de enige mogelijkheid is om nog in leven te blijven. Dan heeft iets een gezicht gekregen, en krijg je een hele andere dynamiek in het nieuws. En dan gaan diezelfde Kamerleden die eerst tegen waren, bij het

vragenuurtje stellen “dit moet toch vergoed worden?”. In de asielzoekersdiscussie zie je hetzelfde element. Vraag je Nederlanders in zijn algemeenheid “moeten we asielzoekers opnemen?” of “moeten we een streng uitzettingsbeleid hebben?”, dan is een meerderheid daar vóór. Tot het opeens dat herkenbare kindje wordt, dat met jouw kinderen op school zit, waarvan iedereen zegt “maar die toch niet?”. Dus Human Interest, iets menselijk maken is een manier van communiceren die effectief is en ook nieuwswaardigheid creëert. Conflict is natuurlijk een andere. Dat je in de aanval gaat, of ergens een tegenstelling weet te poneren. Dan wordt het nieuwswaardiger. Van die twee elementen maak je gebruik in de communicatie, maar zeker in het spinnen.”

In 2007 maakt Jack de Vries de overstap van spindoctor naar staatssecretaris van Defensie. “Toen ik binnenkwam, zei de woordvoerder: “ik kan natuurlijk wel ophouden, want dat kan De Vries wel allemaal zelf doen”. Ik zeg “nee, juist vanwege mijn achtergrond weet ik hoe belangrijk die professe is, en hoezeer het van belang is dat er een ‘airbag’ zit tussen de bestuurder en de journalist in de vorm van een woordvoerder”.”

Hij geeft met volle overtuiging toe dat hij nog steeds dezelfde studies zou hebben uitgekozen als hij opnieuw zou mogen kiezen. “Ja. Ik zit met bewondering te kijken

naar mijn beide zoons die in Delft zitten, maar het zou voor mij niks geweest zijn. Zij zijn ook veel slimmer dan ik. Ik zeg altijd: ik ben niet slim, ik ben vooral handig!” **Waar komt die handigheid eigenlijk vandaan?** “Nou... dat is ook gewoon een kwestie van leren van mensen. Als je goed luistert, pik je dingen op. Ik zeg wel eens: creativiteit is voor 80% handig jatten. En dat klinkt dan wat plat, maar je kunt heel veel ook uit anderen halen. Uiteindelijk maak je daar een eigen verhaal van. Maar je kunt nooit alles zelf bedacht hebben of allemaal uit boeken hebben gehaald.”

“Creativiteit is voor 80% handig jatten. En dat klinkt dan wat plat, maar je kunt heel veel ook uit anderen halen.”

Een laatste woord van advies aan de bestuurskundigen van de toekomst: “Waar je de kans hebt om naast je studie dingen te doen, zou ik het zeker doen. Voor mij heeft lid worden van een politieke jongerenorganisatie heel goed gewerkt. Dan krijg je toch de kans om ook in een politieke partij wat rond te kijken. En ook dat is een manier om ergens binnen te komen waar je anders niet binnenkomt, of dat nou een bezoek is aan de moskee of aan de beveiliging van Schiphol, als jongerenorganisatie kom je overal binnen. [...] Dus zoveel mogelijk overal rondkijken in verschillende terreinen en beleidsterreinen. Dat maakt ook dat je je beeld beter kunt bepalen: waar zit mijn kracht en wat zou ik daarmee kunnen doen? Ja, en als je de kans hebt, sowieso in die Kamer werken. Het is alleen al mooi om er rond te lopen.”

